

Stigmatisering

- Det er helt normalt

Foto: Magnus Cederlund

Foto: Ukendt

Foto: Magnus Cederlund

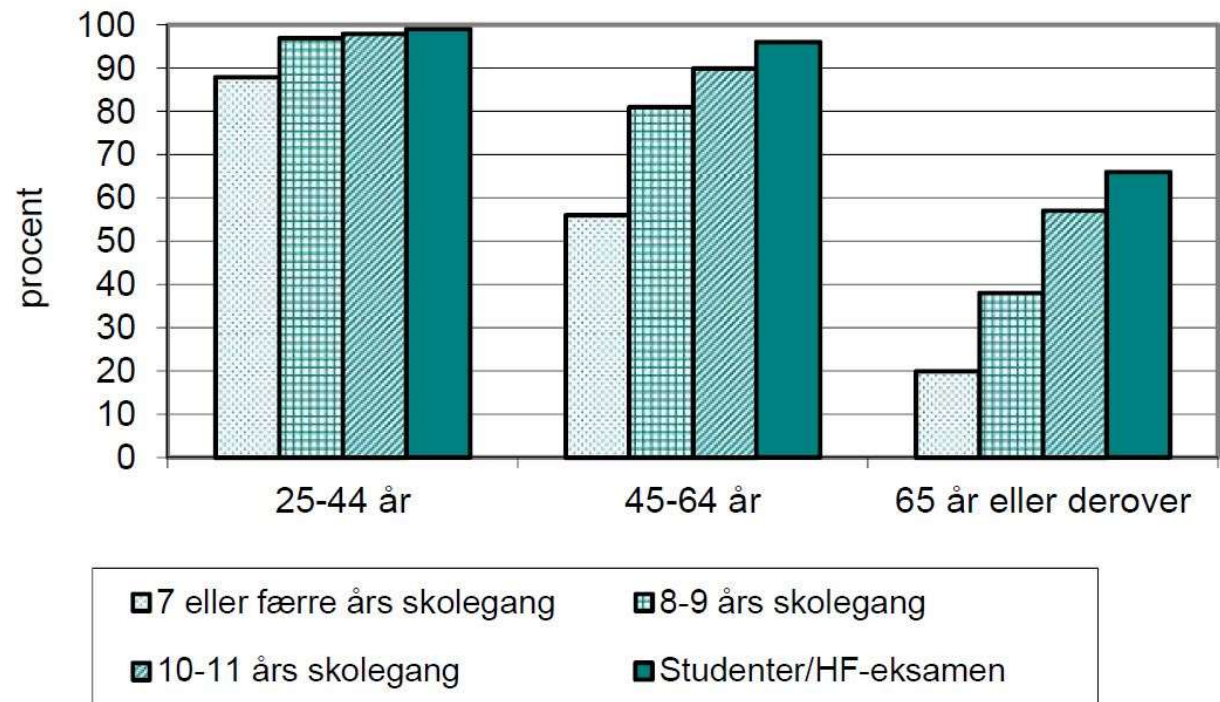
Normalitet

Århus Stiftstidende 1958: 0-huller klasse

- 1958: Normalt at have huller i tænderne i 1. klasse.
- I 2016: Unormalt at have huller.

Andel, der har mindst 20 egne tænder tilbage blandt 25-årige eller derover med forskellig skoleuddannelse

Kilde: SDU Nyhedsbrev, Uge 48, 2003

Kategorier og stereotypisering

- En kategori er en sammenstilling af ting, dyr, mennesker, der har nok til fælles, så det er meningsfuldt.
- Hjernen arbejder med kategorier – Mønstergenkendelse
  - Udfylder “blinde pletter”
- Kategorier bliver tillagt egenskaber og betydning
- Mennesker bliver påvirket af kategorisering.
- Stereotypisering: At se nogen som sin kategori
  - se kategorien frem for mennesket

Stigmatisering

Erving Goffman, sociolog
(1922-1982)

Stigmatisering (1963):

- Et kendetegn af den mindre ønskede slags.
- I ekstreme tilfælde bliver vedkommende set som en person der er helt igennem dårlig, farlig eller svag.
- Personen bliver reduceret fra hel og almindelig til besmittet og devalueret. - Ikke "en af os".
Et ikke-menneske.

Stigmatisering - faktorer

- Mærkning
- Stereotypisering
- Adskillelse
- Følelsesmæssige reaktioner
- Tab af status og diskrimination
- Magtforhold

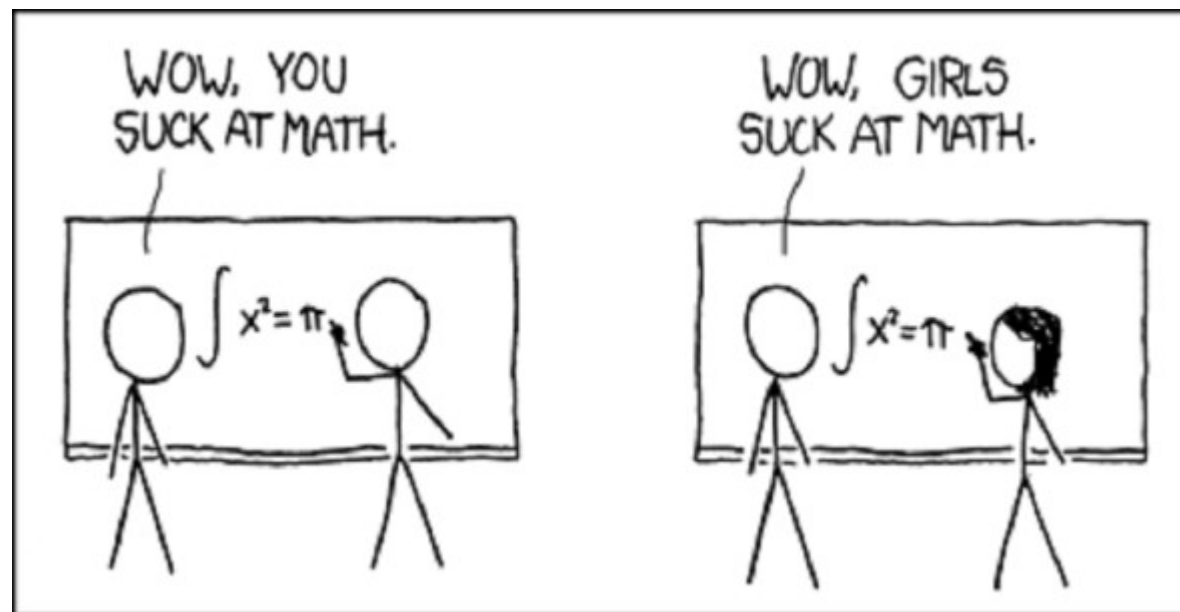

Illustration: <https://loonylabs.org/2015/03/26/negative-gender-stereotypes-mathematics-women/>

Stigmatisering - reaktioner

Strukturelt:

- Diskrimination
- Kategorisering / udskilning (eks. Målerettede institutioner / steder)
- Bevidst inklusion

Den der møder den stigmatiserede:

- Stereotypisering
- Ubegag
- Angst eller vrede

Den stigmatiserede:

- Selvværd
- Egen opfattelse
- Håndtering

"Når man søgte arbejde, og man kom ud og kun havde to halve fortænder – så tror de, det er en, der går på værtshus og slås hver weekend, og så får man altså ikke noget arbejde
BORGER, SKIVE-PROJEKTET

Gawain Vincentz Foto: dr.dk nyheder 13. juni 2016

Looping:

- I personlig interaktion (Goffman)
- Strukturelt – som kædereaktion (Hacking)

Stigmatisering i tandplejen

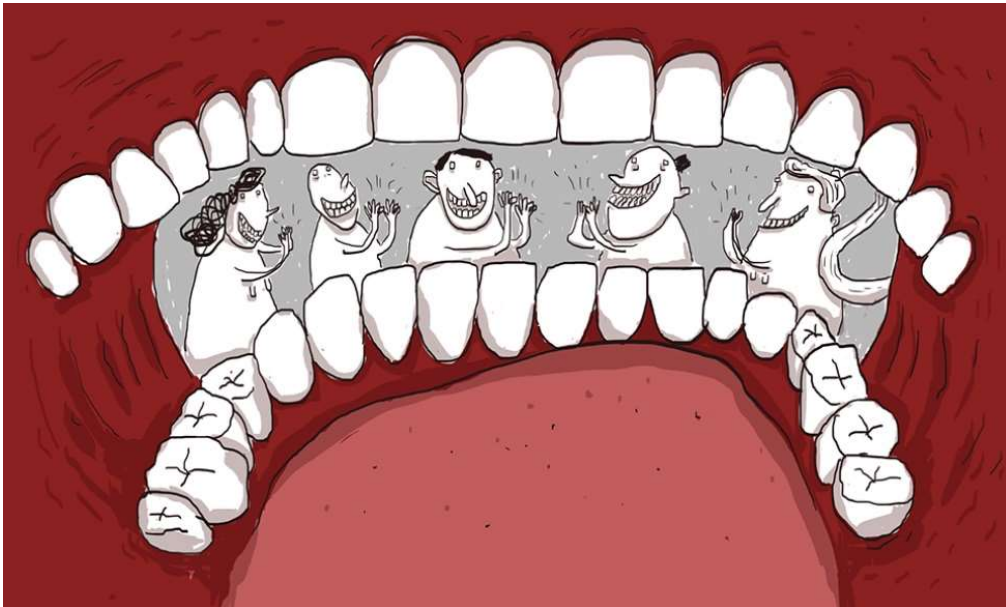

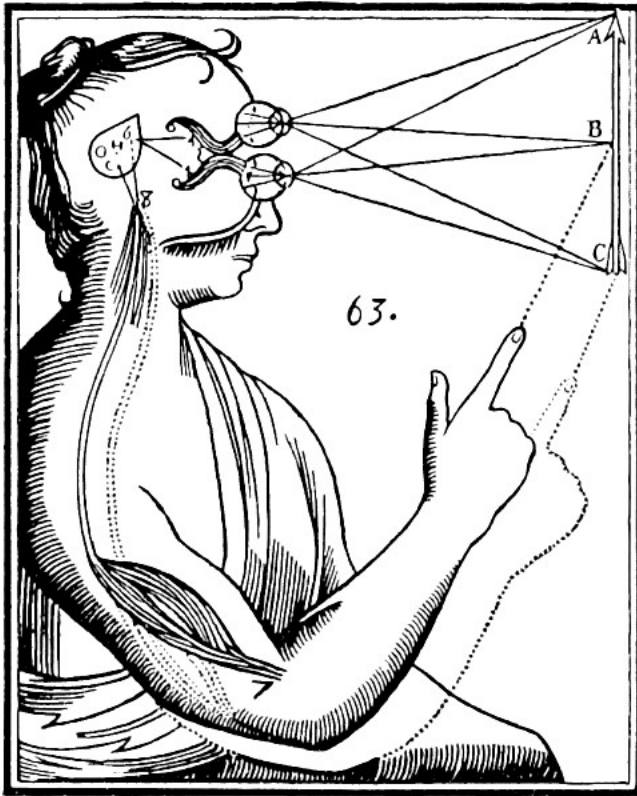
Illustration: iBureauet/Mia Mottelson til artikel i Information
30.12.2014: Munden fuld af kroner

Åben munden og samfundsodontolog Lisa Bøge Christensen skal fortælle dig om din uddannelsesbaggrund, dine forældres etniske herkomst, om du er mønsterbryder, og om du satser på en karriere i Hollywood.

- Tænder som social markør – Normalitet
- Tænder som moralsk markør - Hygiejne
- Tandlæge-fagets bidrag til stigmatisering
- Stigma's påvirkning af lyst til at gå til special-tandlæge
- Behandlingsvalg overvejelser:
  - Kan patienten passe behandlingen?
  - Behandlingen er smertefuld – vil patienten få glæde af behandlingen?
  - Vil de pårørende?

Muligheder for handling

Personlige virkemidler

- Bevidsthed om stereotypisering
- Adfærd og kropssprog
- Kommunikation

Strukturelle virkemidler

- Tid
- Udpegning af målgrupper
- Overvågning – statistik – grænseværdier
- Strukturel forebyggelse
- Offentlig debat

Etiske dilemmaer

- Kan fysisk stigma adskilles fra personen?
- Kan – skal stigma fjernes?
- Skal stigma politiseres – og af hvem?

Vær ikke bange for at stikke fingrene i bolledejen.
- OK, måske klistrer det. Måske bliver bollerne klæge.
Men der er også rigtig god udsigt
til duftende, friskbagt brød.

Litteratur

- Banaji, M.R. & Greenwald, A.G. 2013, *Blindspot : hidden biases of good people*, Delacorte Press, New York.
- Breinholdt, M. 2008, *Stigmatisering - debatoplæg om et dilemma i forebyggelsen*, Sundhedsstyrelsen, Center for Forebyggelse, Holbæk.
- Goffman, E. 1990 (1963), *Stigma : Notes on the Management of Spoiled Identity*, Penguin Books, England.
- Hacking, I. 2004, "Between Michel Foucault and Erving Goffman: between discourse in the abstract and face-to-face interaction", *Economy and Society*, vol. 33, no. 3, pp. 277-302.
- Kohn, A.A. 2000, "Imperfect Angels": Narrative "Emplotment" in the Medical Management of Children with Craniofacial Anomalies", *Medical anthropology quarterly*, vol. 14, no. 2, pp. 202-223.
- Link, B.G., Yang, L.H., Phelan, J.C. & Collins, P.Y. 2004, "Measuring Mental Illness Stigma", *Schizophrenia bulletin*, vol. 30, no. 3, pp. 511-541.